

nim praskom odprejo, in v pečini našel starca, kateri mu reče: vzemi si zlatov, kolikor hočeš.

Pečina, gora, breg so sopet simboli oblakov, starec, ki v zaprti pečini sedi, je Perun Ded, Atli, Sthavira, kateri, ko se oblačna gora odpre, ponuja zemlji svoje zaklade. (Kon. prih.)

Podučne stvari.

0 prirodi.

Prilika v poduk.

Prirodno je, da živali enacega plemena, kar koli mogoče, skupaj živé, ločene od družih plemen. Goved se druží z govedom, brav z bravjo, vrabec z vrabcem, senica s senico. Tako se tudi vidi, kako bučele, mravlje in druge živalce zveste ostanejo svojemu plemenu in društvu, za-nj skrbé, se za-nj bojujejo, če je treba, tudi življenje žrtujejo.

Kakor živali, tako je tudi človeški rod razcepljen v razne narode z raznimi jeziki; po narodnosti se je kolikor mogoče v posebna društva — države — zedinil. Kjer pa to ni bilo mogoče, je vendar le vsak narod vkup vlekel, na svojo narodnost ponosen bil, za svoj narod pred vsem drugim skrbel. Vsak narodnjak je z dušo in telesom se trudil na korist svojemu narodu. Junak se je trudil na borišči, ukaželjni potoval je po svetu opazovaje kaj drugi narodi več od njegovega znajo in vedó, in prinašal je svojim rojakom vse nabrano, toda prebavljeno v domači jezik, da jim je bilo mogoče prineseno tuje razumeti, sebi prilastiti in v svoj prid obrniti.

Tako vedenje — življenje za narod — mislim, da je prav natorno, naravno! Pri bučelah vidimo, kako skrbno one nabirajo razne soke po tujih stvaréh, in prebavljene potem svojemu plemenu prinašajo kot prijeten živež domú.

Žalibog! kako se je pa to pri našem slovenskem narodu predrugačilo! Namesti da bi posnemali lepe izglede družih narodov, ki so prinašali svojim rojakom vednosti in znanstva iz tujih krajev, — Grkov, Rimcev, Lahov, Špancev, Francozov, Anglikanov, Nemcev, — samo narod slovenski ni imel sreče, da bi sploh njegovi sinovi imeli ravno tako rodoljubje, in da bi bili si svojo narodnost na čast prištevali!

Kdor naših rojakov je imel priložnost prilastiti si — se vé da — po tujih jezikih učenosti, vednosti, umetnosti, ni mu mar bilo, da bi bil to podal svojemu narodu, izgovarjaje se, da narod je še presurov za take učene reči, da ni mogoče v domačem jeziku kaj tacega razlagati, — da naj se poprej jezik omika — toda v šolah ne; tam se je treba nemščine učiti, potrebne za niže častnike!

To je bil tisti hudobni „circulus vitiosus“, ki je kriv, da je zaostajal narod naš.

Jeziku se je podtikala nezmožnost, čeravno vsi učeni jezikoslovci vejo, kako izvrsten, kako častiljiv je jezik slovenski.

Pesmi Koseskove, Prešernove in družih, — občni državljanski zakon in drugi zakoni prestavljeni po Cigaletu, — občna povestnica Vrtovčeva in Vrneta, — kemija Vrtovčeva, — zdravniške knjige dr. Jan. Bleiweisa in še mnogo mnogo družih knjig in časnikov slovenskih pričuje vsakemu, kdor ni slep, da v vseh razdelkih znanosti in učenosti se more brez ovire pisati v slovenskem jeziku, da tedaj nikjer ni jezik ovira!

Od kod tedaj izhaja nenaravno vedenje mnogih učenih mož slovenskega rodú, da pišejo v tujih jezikih,

v domačem pa ne? — da so raji očmi narodu svojemu kakor očetje pravi?

Ni verjeti, da si skušajo s takim vedenjem vladi prilizovati, kjer je presvitli vladar vsem narodom enakopravnost pritrdil. Tudi ni misliti, da bi jih nizka cena slovenskih bukev, zato tudi nizka cena učenih stavkov v slovenskem jeziku delala izdajalce naroda svojega, saj učenosti se malokdaj družijo z lakomnostjo. Tudi ni verjetno, da se gospodje, ki so se kopita v tujem jeziku privadili, iz same lenobe ali zločnosti ne bi hoteli maternega jezika poprijeti, ker imamo možake med njimi prebrisane glavice, pa tudi delavnih in urnih ročic, katerim bi pisava in vredovanje v milem domačem jeziku malo truda prizadevalo.

Ako tedaj ni uganjke najti tej zastavici, ni misliti družega, kot da neka zagrizenost v tuj jezik mora vzrok biti, ktera je na škodo domačemu in ravnopravnosti narodni. Kdor je pa tak, da mu je zopern jezik deželni, naj se raji službi odpové, ktera mu mora za tega del grenka biti, in gre kam, kjer mu deželni jezik ne dela bridkosti, da saj dalje ni na poti domačemu našemu napredku, ktereга tirjajo sedanje okoliščine in vladni zakoni!

Dr. O.

Ozir po svetu.

Pisma o samostanih srbskih.

(Dalje.)

Tudi samostan „Ravanica“ na reki Resavi v današnji knježevini, ktereга je car Lazar zidal, in kateri še dan danes stoji, je za srbsko povestnico velike cene. Tukaj je ležalo več let telo cara Lazara, in od tod so bežali z njim v Srem, v Fruško goro, da ne bi ga divji Turki požali, kakor so sv. Savo in druge svetnike narodne. Zdaj počiva njegovo telo v samostanu Ravanici v Fruški gori. In praznik sv. cara Lazara je 15. junija na nesrečni Vidov dan, — na dan bitke kosovopoljske!

Popisati vse samostane in brezštevne cerkve starodavnega srbskega carstva, katerim se je človek čuditi moral, kakor se še zdaj čudi onim, ki še stojé ali ki so se razrušile v razvaline, tukaj ni mesto za to. Častitim bralcem „Novic“ naj zadostuje to, da opomnim, da je še zdaj v sami knježevini srbski 43 samostanov; mnogo mnogo cerkvá, ki so vse nevihte turškega divjaštva prestale in od propasti srbske slave do današnjega dne izdržale kakor nepremakljive skale v sredi viharneга morja.

Srbija je bila, kakor Šafařík pravi, „s samostani, palačami in cerkvami posejana zemlja.“ In Turki sami pravijo: „Pri pogledu razvalin srbskih samostanov in cerkvá se vidi, da so Srbi svcje care imeli!“ (Glej Šafařík „Geschichte der südslavischen Literatur“ III. str. 85.)

Srbski samostani so neprecenljive vrednosti za narod srbski. Oni so bili národne šole, oni so ohranili národno ponositost; da! oni so bili pravi čuvarji naroda, vere in domovine. Oni so opominjali narod stare srbske slave, in njihove velikanske razvaline budile so ga k maščevanju.

Kakor sem že rekel, pri samostanih svojih slavnih prededov je narod srbski vselej in v vsaki potrebi pomoči iskal, kakor je še dandanes išče. Jez sam sem se o tem že večkrat prepričal; posebno enkrat letošnje hude zime sem se prestrašil, ko sem nekega jutra šel po navadi od hiše do hiše bolnikov obiskavat — pa nobenega bolnika domá ne dobim! Bila je v nekem bližnjem samostanu svečanost, in vsi moji bolniki so šli tje v najhujši zimi zdravja iskat.

Da so srbski samostani pravi čuvarji narodne po-